

Parkkaraktärer i verkligheten

– en studie av Lunds stadspark

Percieved sensory dimensions in reality
- a study of Lund's city park

Oskar Dahlström

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2022

Parkkaraktärer i verkligheten

Percieved sensory dimensions in reality

Oskar Dahlström

Handledare: Gunilla Lindholm, Sveriges lantbruks universitet,
Institutionen för landskapsarkitektur, planering
och förvaltning

Examinator: Mats Gyllin, Sveriges lantbruksuniversitet,
institutionen för människa och samhälle

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur
Kurskod: EX0845
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och
förvaltning

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2022
Omslagsbild: Oskar Dahlström

Nyckelord: Parkkaraktärer, miljö, upplevelsevärden, hälsa

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet

Institutionen för landskapsarkitektur, trädgårds och växtproduktionsvetenskap

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Tack

Jag vill börja med att tacka min handledare Gunilla Lindholm, för stöttning och feedback under arbetsprocessen. Jag vill även tacka min motläsare Simon Pihl som gett mig mycket bra feedback under arbetets gång. Sist vill jag även tacka min sambo Beatrice för många givande diskussioner och stöttning under arbetets gång.

Sammanfattning

Miljön spelar en viktig roll för människors välbefinnande och forskning visar på att utomhusvistelse medför psykiska såväl som fysiska fördelar. I dagens snabbt växande städer försummas grönområden till fördel för bostäder. Det gör att vikten av kvalitativa grönytor i närhet av bostadsområden, skolor och jobb blir desto större.

Patrik Grahns, professor i landskapsarkitektur vid Sveriges lantbruksuniversitet, har tagit fram olika kvalitéter för grönområden och sammanställt dessa i åtta parkkaraktärer (Berggren-Bärring A, Grahns P, 1995). Den här uppsatsen är en platsstudie av Lunds stadspark, där Grahns kriterier används för att analysera parken i syfte att få en uppfattning om hur parkkaraktärerna ser ut i verkligheten, samt undersöka hur väl parkkaraktärerna går att använda för att beskriva upplevelser och kvalitéter i ett grönområde. Syftet är att öka förståelsen för hur Grahns parkkaraktärer kan användas vid planering och utveckling av parker.

Studien avser besvara följande frågor:

- Vilka fysiska uttryck tar sig parkkaraktärerna i Stadsparken i Lund, i den mån som de finns representerade?
- Hur skulle en alternativ uppdelning av parken, baserad på parkkaraktärerna, kunna göras?
- Hur väl går parkkaraktärerna att använda för att beskriva och bedöma ett grönområde?

Resultatet bygger på Grans definition av parkkaraktärerna och tyder på att det inte går att dra en generell slutsats om hur karaktärerna skapas eller ser ut. Trots den begränsade ytan varierar resultaten stort. Parkkaraktären avskilt och skyddat kan uppstå till följd av en fysisk avgränsning, som ett staket, men den kan även bero på upplevda avgränsningar när platsen avviker från intilliggande områden i form av design, ytor och stil. Resultaten visar även på att karaktärerna ofta är sammanlänkade, vilket också är tydligt utifrån parkkaraktärskartan.

På grund av den stora variationen inom karaktärerna går det inte att nå en allmän slutsats för hur en viss karaktär ser ut, något som även påverkade parkkaraktärskartans utformning. Över lag fungerade karaktärerna väl för att samla och beskriva de känslor och upplevelser som förekom på platsen.

Abstract

The environment plays a vital part for health and wellness in humans, being out in the nature provides both psychological and physical benefits. In today's fast-growing cities, green spaces are neglected in favor of housing. Which makes it even more important to have good quality green spaces near residential areas. Patrik Grahn, PHD and professor in landscape architecture at Swedish university of agricultural science, has found different qualities for green spaces and compiled them to eight park characteristics (Berggren-Bärring A, Grahn P, 1995) that defines a good quality green space.

This essay is a site study of Lund's city park, where Grahn's criteria is used to assess the park in order to find out what a character looks like in reality, and further examine how well suited the characteristics are when it comes to describing experiences and qualities in a green space. The purpose being to obtain a greater understanding about how Grahn's characteristics can be incorporated in park planning and development.

The study intended to answer the following questions:

- What does Grahn's park characteristics look like in Lund's city park?
- Can Lund's city park be divided into areas based on Grahn's park characteristics?
- How well can the park characteristics be used to describe and assess a green space?

Based on Grahn's definition of the different characteristics, the results from Lund's city park indicates that it is not possible to generalize what creates a certain characteristic. Instead, they vary widely, even within a limited area. As can be seen from the results; the characteristic "secluded and protected" can derive from a clear physical demarcation, like a fence, but it can also occur due to a perceived demarcation where the area deviates from adjacent areas in design, surface and style. The results also suggested that characteristics are often connected, which is also evident from the results that shows an alternative sectioning of the park.

Because of the differences within the characteristics, no general conclusion of what they look like can be reached which also impacted the results for an alternative sectioning of Lund's city park. Overall, the characteristics worked well to describe and gather the feelings and experiences that were found at the site.

Innehållsförteckning

1. Inledning	10
1.1. Bakgrund.....	10
1.2. Frågeställning.....	11
1.3. Syfte och mål	11
1.4. Disposition	12
1.5. Metod.....	13
1.6. Avgränsningar.....	14
1.7. Val av teoretisk modell.....	12
1.8. Urval av park och områden	13
2. Teori.....	16
2.1. Naturens betydelse för hälsan.....	16
2.2. Olika mått för grönområden	16
2.3. Patrik Grahns parkkaraktärer	16
2.4. Stadsparken.....	18
3. Resultat	20
3.1. Stadsparken.....	20
3.2. Observatorieparken.....	25
3.3. Solen och skuggans trädgård.....	27
3.4. Nordisk djungel.....	29
4. Diskussion.....	33
4.1. Metod.....	33
4.2. Parkkaraktärerna i stadsparken.....	33
4.3. Alternativ uppdelning.....	35
4.4. Parkkaraktärerna som verktyg.....	35
4.5. Förslag till fortsatt forskning.....	36
5. Slutsats	37
Referenser.....	38

Figurförteckning

<i>Figur 1. Karta över parkkaraktärer, Lunds stadspark</i>	<i>21</i>
<i>Figur 2. Alternativ uppdelning av Lunds stadspark</i>	<i>19</i>
<i>Figur 3. Exempel på social gemenskap, skateparken</i>	<i>22</i>
<i>Figur 4. Exempel på öppet och utsikt</i>	<i>23</i>
<i>Figur 5. Exempel på vildhet och natur</i>	<i>24</i>
<i>Figur 6. Vildhet och natur, jordkällare, Observatorieparken</i>	<i>26</i>
<i>Figur 7. Öppet och utsikt, Solen och skuggans trädgård</i>	<i>28</i>
<i>Figur 8. Avskilt och skyddat, uppe på kulle, Nordisk djungel</i>	<i>30</i>

Tabellförteckning

<i>Tabell 1. Patrik Grahns åtta parkkaraktärer</i>	<i>17</i>
--	-----------

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Stress har en stor negativ påverkan på kroppen, långvarig stress kan leda till förhöjt blodtryck men även minnes- och koncentrationssvårigheter (Engström L, 2018). I värsta fall kan stress också leda till allvarliga sjukdomar som till exempel hjärtinfarkt. Att vistas i natur och grönområden medför flera hälsofördelar. Minskad produktion av stresshormoner, sänkt blodtryck och ökad koncentrationsförmåga är några av de positiva effekter omgivningen kan ha. (Nordh, 2006, s. 7). Dessutom ger grönområden och natur möjlighet till återhämtning från krävande koncentration (Grahns & Ottosson, 2010). Avsaknaden av möjligheter till återhämtning från alla intryck och upplevelser i vår vardag utgör risker för hälsa såväl som livskvalité. I dagens samhälle byggs det allt tätare vilket gör det svårt att bevara och omhänderta naturen (SCB, 2015). Av de anledningarna är det essentiellt att det finns grönområden som håller hög kvalitet i nära anslutning till människors livsmiljö.

Patrik Grahns, professor i landskapsarkitektur, har studerat naturens inverkan på människors hälsa och tagit fram åtta parkkaraktärer (Grahns, 2005):

1. Artrikedom och variation
2. Avskilt och skyddat
3. Kultur och historia
4. Känsla av rymd
5. Rofylldhet
6. Social gemenskap
7. Vildhet och natur
8. Öppet och utsikt

Tillsammans beskriver karaktärerna människors behov av olika typer av upplevelser i grönområden.

I Berggren-Bärring och Grahns enkät för projektet "Landskapets Upplevelsevärden" ingick en fråga på ämnet kvalitéer hos grönområden, utifrån resultatet framgick att de fyra viktigaste faktorerna kunde kopplas till följande parkkaraktärer: rofylldhet, öppet och utsikt, vildhet och natur, artrikedom och

kultur och historia. Över tre fjärdedelar av de tillfrågade menade på att de kvalitéerna var mycket viktiga att ha i sitt närområde (Lindström, 2007).

Lunds kommuns övergripande mål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster till 2030 innefattar rik biologisk mångfald, väl fungerande ekosystemtjänster och god tillgång till kvalitativa gröna miljöer (Lunds kommun, 2022a). Lunds stadspark är en centralt belägen park och en av de mest populära i Lund (Lunds kommun, 2022b) vilket innebär att det är en park som skulle kunna ha stor inverkan på invånarnas välmående och hälsa. Eftersom flera av parkerna i Lund saknar tydliga parkkaraktärer (Grahns, 1991) skulle användandet av Grahns modell kunna vara en del i arbetet mot Lunds kommuns mål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Av dessa anledningar framgår att det finns ett värde i att förstå och kunna tillämpa Grahns parkkaraktärer vid anläggning av rekreations- och grönområde. Det är också vad den här uppsatsen syftar till att förklara.

1.2. Syfte och mål

Syftet med undersökningen är att få en uppfattning om hur parkkaraktärerna kan se ut på en verklig plats, med Lunds stadspark som undersökningsområde, samt få förståelse för hur väl parkkaraktärerna beskriver och samlar de upplevelser som ett grönområde kan ge.

Målet med studien är att förtydliga och ge användare ytterligare förståelse för Patrik Grahns parkkaraktärer. Tanken är att undersökningen ska fungera som komplement till framtida forskning om parkkaraktärer samt ge en bild av hur parkkaraktärerna kan se ut i verkligheten. Studien grundar sig i Grahns parkkaraktärer med förhoppningen är att undersökningen ger användaren en uppfattning om vilka kvalitéer som bör finnas i en park och hur man kan implementera parkkaraktärerna för att skapa ett kvalitativt grönområde.

1.3. Frågeställning

Studien utgår från Lunds stadspark och Grahns åtta parkkaraktärer för att besvara följande frågor:

- Vilka fysiska uttryck tar sig parkkaraktärerna i Stadsparken i Lund, i den mån de finns representerade?
- Hur skulle en alternativ uppdelning av parken, baserad på parkkaraktärerna, kunna göras?
- Hur väl går parkkaraktärerna att använda för att beskriva och bedöma ett grönområde?

1.4. Disposition

I uppsatsens metodkapitel följer en beskrivning av hur studien har utförts samt avgränsningar för ämnet vilket efterföljs av det bakomliggande resonemanget för urval av den teoretiska modell som studien bygger på samt urval av parken och fokusområden. I kapitel två presenteras teorin som uppsatsen bygger på, även undersökningsobjektet presenteras närmare här. I det tredje kapitlet redovisas resultaten från platsstudien, först utifrån parken som helhet och senare de tre områdena Observatorieparken, Nordisk djungel och Solen och skuggans trädgård. Därefter diskuteras metoden, resultatet, hur en alternativ uppdelning gjorts samt även hur väl parkkaraktärerna har fungerat att tillämpa i praktiken. Avslutningsvis presenteras slutsatsen för de tre frågeställningarna.

2. Metod

2.1. Studiens genomförande

Lunds stadspark beskrivs och klassificeras utifrån Grahns parkkaraktärer. Samtliga områden i stadsparken bedöms utifrån de kännetecken som finns för var och en av de åtta parkkaraktärerna, först med hjälp av fysiska objekt i, och runt om den aktuella platsen. Detta görs genom platsbesök i den aktuella parken. Därefter, baserat på informationen från platsstudien, fastställs de upplevelser och känslor som infinner sig samt vilka parkkaraktärer respektive upplevelse överrensstämmer med. Informationen sammanställs för att avgöra vilka parkkaraktärer som är framträdande på platsen enligt kännetecken och upplevelser. Parkkaraktärernas utbredning kartläggs i en upplevelsekarta för att få en förståelse för hur karaktärerna samspelar. Därefter jämförs resultaten med tidigare studier inom områden för att bygga på bilden och få en ökad förståelse för parkkaraktärerna.

2.2. Urval av plats

Studien genomförs i Lunds stadspark, som valdes utifrån dess centrala läge i Lund. Parken är, tack vare sitt läge, ett viktigt rekreativsområde för boende i intilliggande områden och övriga besökare. I artikeln ”SLU-professor kämpar vidare för gröna värden” av Annika Jensfelt (2019) säger Patrick Grahns: ”Vår forskning visar att ju fler av de åtta komponenterna som finns nära där man bor, desto oftare går man ut och desto längre stannar man ute. Och desto bättre mår man”. Det visar på hur viktigt och stort ansvar utformningen av en så pass stor och central park som stadsparken i Lund har gentemot stadens invånare. Eftersom bakgrunden till studien baseras på vikten av kvalitativa grönområden blev det naturligt att utgå från en park som är tillgänglig för många människor. Fokus för studien är de tre områdena Observatorieparken, Nordisk djungel och Solen och skuggans trädgård i Lunds stadspark. Det på grund av att de är särskilda anlagda områden i stadsparken som har tydligt olika stilar vilket skulle kunna innebära att skillnaden mellan områdenas utformning och innehåll är större och då även parkkaraktärerna som återfinns i områdena blir tydligare. Det möjliggör också en jämförelse mellan den redan existerande indelningen och en alternativ indelning utifrån parkkaraktärerna.

2.3. Urval av litteratur/teoretisk bakgrund

Undersökningen grundar sig i Patrik Grahns parkkaraktärer (Berggren-Bärring & Grahn, 1995) och utgår från en dokumentstudie av parken baserat på information från Lunds kommun. Studien efterföljs av platsbesök i den aktuella parken. Parken analyseras och bedöms därefter utifrån Grahns parkkaraktärer baserat på information från litteraturstudie samt observationer vid platsbesök.

Metoden valdes på grund av att litteraturstudien ger en bas för det aktuella forskningsläget och kunskapen kring parkkaraktärer och hur de används. Dokumentstudien genomfördes för att få en tydligare bild av hur Lunds stadspark har vuxit fram samt hur och när de olika delarna anlagts. Fältstudien har sedan genomförts för att se om det gick att använda faktan från litteraturstudien på Lunds stadspark.

2.4. Avgränsningar

Det fysiska undersökningsområdet avgränsas utifrån Lunds kommuns gränser för var området Stadsparken börjar och slutar är, analysen kommer inte behandla närliggande områden. Studien utgår från Lunds kommuns uppdelning av parken. Analysen baseras på resultat från våren eftersom platsstudien sker under våren. Studien genomförs vid slumpmässiga tillfällen och möjlig påverkan av människor och rörelse i området kommer inte att tas hänsyn till i resultatet.

3. Teori

3.1. Naturens betydelse för hälsan

Naturen spelar en betydande roll för människors välmående och bidrar till starka positiva känslor (Ballew & Omoto, 2018). Flera studier har gjorts på naturens inverkan på människans fysiska och psykiska välmående och resultaten visar på såväl förbättrade kognitiva förmågor, minskat behov av medicinering (Grahn, 1991) och återhämtning från vardagens stress och intryck (Grahn & Ottosson, 2010).

”Forest bathing” är en populär aktivitet i Asien och en studie av deltagare, före under och efter utflykterna i skog och mark, tyder på minskad stress och stärkt immunförsvar (Li, 2010). Även kortare, vardagliga utomhusvistelser kan ge fördelar genom att främja mental hälsa och kan till och med påverka människors beteende gentemot andra, i sociala situationer (Ballew & Omoto, 2018).

3.2. Olika mått för grönområden

Parkkaraktärerna som Patrik Grahn tagit fram är inte den enda metoden för att beskriva grönområden och dess kvalitéer. Makarna Rachel och Stephen Kaplan, två miljöpsykologer, har utvecklat en annan metod för att värdera utemiljöer. Paret Kaplans metod kan förstås utifrån fyra kriterier: komplexitet, sammanhållning, läsbarhet och mystik (Kaplan et al. 1998). Özgüner och Kendler gör i stället skillnad mellan *naturlikt* och *formellt och abstrakt* (Özgüner & Kendler, 2006).

3.3. Patrik Grahns parkkaraktärer

Patrik Grahn, professor i landskapsarkitektur, har tagit fram åtta parkkaraktärer som genom sina kriterier och beskrivningar ökar förståelsen för hur ett grönområde som bidrar till välmående ser ut. Upplevelser av miljöer har identifierats utifrån forskning i form av enkätstudier och intervjuer, vilka

parkkaraktärerna sedan baserats på (Bengtsson et al. 2018). De åtta karaktärerna med tillhörande kriterier är följande:

Artrikedom och variation	Att området inbjuder till upptäckter av många olika arter, av träd, blommor, fåglar med mera.
Avskilt och skyddat	Platser där man kan få vara för sig själv, gärna omgärdade med träd och buskar, som bersåer.
Kultur och historia	Miljöer eller inslag i miljöer som vittnar om människors arbetsinsatser, tro och värderingar.
Känsla av rymd	Att få en känsla av att komma in i en annan värld, att området är så pass stort och rymligt, så man inte behöver fundera på var gränserna är.
Rofylldhet	En trygg miljö, där rofylldheten skapas av såväl ljudmiljön som frånvaron av skräp och vandalism.
Social gemenskap	Miljöer och platser som inbjuder till gemenskap, såsom gågator, marknader mm.
Vildhet och natur	Att området ger ett intryck av att träd och vegetation är naturligt uppvuxet och självsått: att ingen människa skapat det – ett naturligt sammanhang.
Öppet och utsikt	Platser som kan inbjuda till utsikt, men även till tillfälliga aktiviteter som lek och idrott.

Tabell 1. Patrik Grahns åtta parkkaraktärer

På grund av naturens inverkan på människor så finns anledning att utforma grönområden på ett sätt som främjar aktiviteter och rekreation. Enligt Grahn är det därför viktigt med olika typer av kvaliteter hos parker som uppfyller alla upplevelsebehov människor har och på så vis främjar aktivitet (Grahn, 2005). Ett sätt att arbeta med kvalitetsutveckling skulle därför kunna vara genom att använda en metod med utgångspunkt i miljöpsykologin, något som till exempel

Stockholms läns regionsplaneringskontor gjorde i projektet ”Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar” (Lindström, 2007).

I artikeln ’Perceived sensory dimensions: An evidence-based approach to greenspace aesthetics’ tar Jonathan Stoltz och Patrik Grahm fram ett diagram som visar de olika parkkaraktärernas förhållanden till varandra (Stoltz J, Grahm P, 2021). Diagrammet är i form av en cirkel med en karaktär i botten och en i toppen av cirkeln, samt tre karaktärer på vardera sida om dessa. De karaktärerna som är bredvid varandra går in i varandra. Parkkaraktärerna medurs är: Artrikedom och variation, social gemenskap, kultur och historia, öppet och utsikt, känsla av rymd, rofylldhet, vildhet och natur och avskilt och skyddat. De karaktärer som står bredvid varandra är de som till störst del går in i varandra. Det finns även forskning kring vilka parkkaraktärer som är viktigast för människans hälsa och välmående. I forskningsrapporten ’Forest design for mental health promotion—Using perceived sensory dimensions to elicit restorative responses’ tar författarna fram de parkkaraktärer som spelar störst roll för vårt välmående (Karlsson Stigdotter, U. et.al. 2017). De kom fram till att de viktigaste för vårt välmående är: Artrikedom och variation, rofylldhet samt avskilt och skyddat.

3.4. Tidigare användning av parkkaraktärer

Ett exempel på hur parkkaraktärerna ser ut finns i kandidatuppsatsen ”En studie om vilken vägledning parkkaraktärerna kan ge vid gestaltning av grönområden” där applicerar författaren de åtta parkkaraktärerna på ett skogsområde (Brännström, 2010). Resultatet visar då till exempel att karaktären rofylld uppkommer av att en plats ger ett städat intryck. Karaktärerna artrik uppkommer på platser där det finns variation av träd, buskar, djur och insekter. Resultatet från studien visar även att karaktären vildhet och natur infinner sig när platsen är vildvuxen och ger en känsla av mystik och karaktären kultur och historia infinner sig när det finns olika typer av kulturhistoriska lämningar från människan, som gamla stenmurar eller husgrunder. Även känsla av rymd finns i med i resultatet och den skapas av enhetlig vegetation och storleken på området (Brännström, 2010).

3.5. Stadsparken

Området där stadsparken ligger idag har varit parkområde sedan 1860-talet (Lunds kommun, 2022c). Stadsparken började att utvecklas från den medeltida stadsvallen som löper igenom parken och år 1911 invigdes Lunds stadspark. Parken består av tre olika delar, dessa är Observatorieparken, Nordisk djungel och Solen och skuggans trädgård. Den del av parken som är nyast är nordisk djungel, som anlades år 2019.

Observatorieparken ligger i den östra delen av stadsparken och var ursprungligen inte en del av stadsparken utan har blivit det under senare år. När observatorieparken anlades var målet en romantisk landskapspark (André &

André, 2019). År 2019 var restaureringen av Observatorieparken klar. Observatorieparken och stadsparken har således anlagts oberoende av varandra, vilket kan skapa intressanta övergångar mellan observatorieparken och stadsparken såväl som mellan de olika karaktärerna hos de två sektionerna.

Solen och skuggans trädgård ligger vid den norra entrén i stadsparken och stod färdig år 2016 (Lunds kommun, 2022c). Den här delen av parken består framför allt av ett antal fyrkantigt formade perennplanteringar och på platsen finns även en gjutjärnsfontän samt sittplatser.

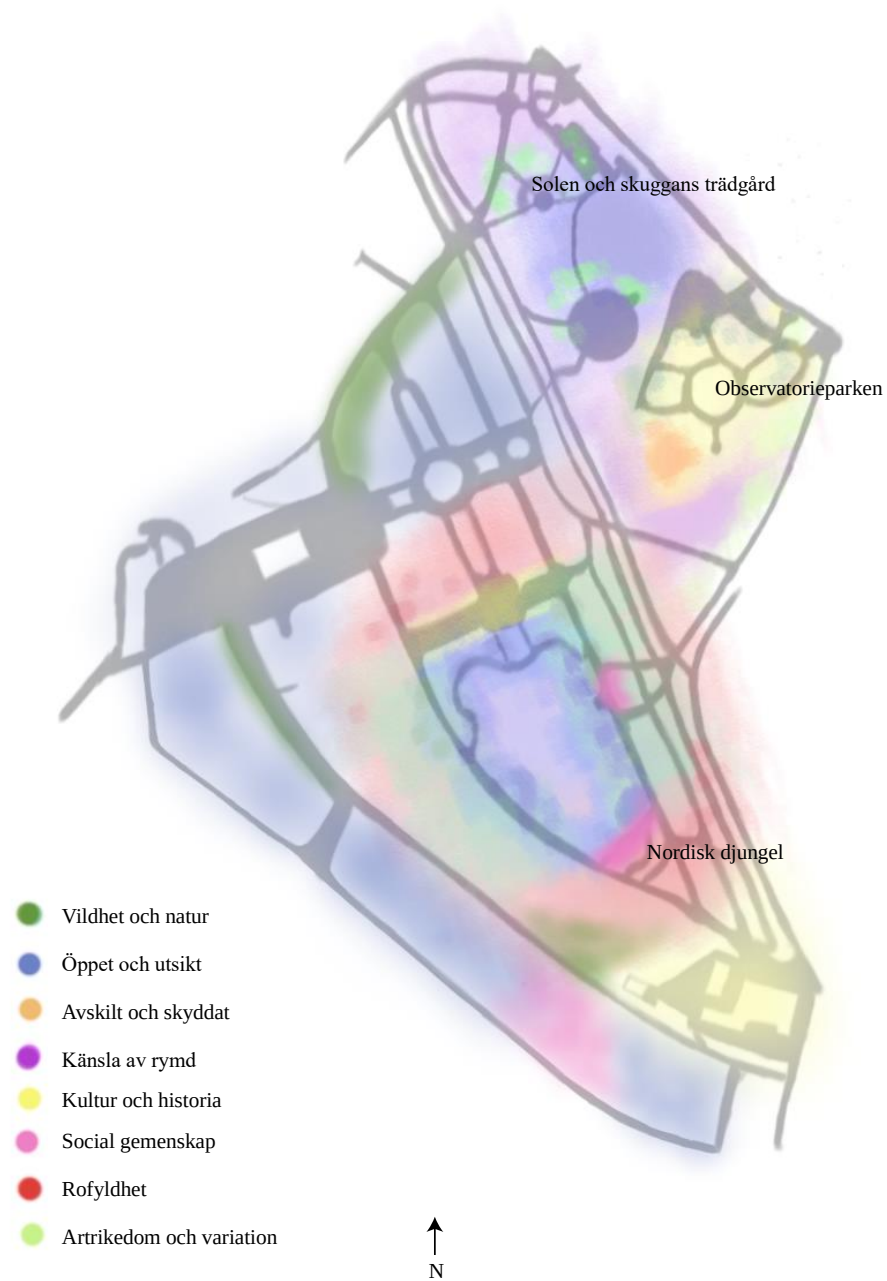
Nordisk djungel är det senaste tillkomna området och ligger vid stadsparkens södra entré. Området gränsar till dammen som finns i parken. Centralt i Nordisk djungel finns en kulle med ett vattenfall, dit är den högre växtligheten koncentrerad. Växtligheten består av perenner och större buskage, även en del träd. Där området gränsar mot dammen finns det bryggor med sittplatser.

3. Resultat

Resultaten är uppdelade i fyra delar och den första delen går igenom upplevelserna och de relevanta parkkaraktärerna för stadsparken som helhet samt kort om de områden som inte behandlas i ett eget avsnitt. Sedan följer tre mer djupgående avsnitt om de tre områden som presenterats i bakgrunden: Observatorieparken, Solen och skuggans trädgård och Nordisk djungel, där områdena bedöms utifrån alla befintliga parkkaraktärer och min upplevelse.

3.1. Stadsparken

De åtta parkkaraktärerna finns alla representerade i olika grad i stadsparken. Till exempel så präglas det sydvästra hörnet av stadsparken mycket av karaktären öppet och utsikt då där finns en stor böljande gräsyta. I södra delen av stadsparken där skateparken ligger är karaktären social gemenskap framträdande och vid det gamla mejeriet kultur och historia. De större gångstråken i stadsparken visar också upp karaktären öppet och utsikt. De höga och gamla träden som kantar de större gångstråken skapar ett rum med högt i tak och god sikt. Träden skapar inte bara karaktären öppet och utsikt utan med hjälp av dem och buskagen bakom skapas även karaktären avskilt och skyddat. Den mest centrala delen av parken har exempel på flera parkkaraktärer men även här spelar öppet och utsikt en stor roll. I norr finns en upphöjd entré där karaktären är extra framträdande.

Figur 1. Karta över parkkaraktärer, Lunds stadspark

Figur 2. Exempel på social gemenskap, skateparken

Skateparken är ett område som har en speciell känsla av social gemenskap, det beror på att det inte finns tydligt utpräglade mötesplatser i form av bänkar eller liknande. I stället utgörs parkkaraktären av samvaron som finns inom en viss grupp, i det här fallet skateboardåkare. Figur 3 visar bilder från skateparken som kan upplevas som social gemenskap.

Figur 3. Exempel på öppet och utsikt

På flera ställen i stadsparken finns exempel på öppet och utsikt, ofta i form av stora ytor utan skymmande träd och buskar. Figur 4 visar kullarna mellan skateparken och utegymmet.

Figur 4. Exempel på vildhet och natur

Figur 5 visar ett litet område mellan skateparken och Nordisk djungel. Den lilla dungen ger en stark känsla av vildhet och natur mitt i parken.

3.2. Observatorieparken

Avskilt och skyddat: Området är geografiskt avskilt från resterande delar av stadsparken, i förhållande till avståndet mellan övriga områden. Visuellt är Observatorieparken avskild från resten av parken och vägen med buskage och staket som ramar in parken. Vägen och byggnaderna runt omkring syns tydligt.

Känsla av rymd: Observatorieparken är omringad av byggnader, staket och avgränsande buskage. Framför huvudbyggnaden går det att se en längre sträcka. Vid en del av buskagen finns det stigar som leder in till resten av Stadsparken, där parkrummet öppnas upp.

Kultur och historia: Det gamla observatoriet har varit en del av platsen sedan slutet av 1800-talet. Själva parken har tydliga anknytningar till den romantiska stilen som kännetecknas av slingrande gångar och lummig växtlighet, vilket var vanligt för 250 år sedan.

Social gemenskap: I Observatorieparken finns ett antal bänkar för stilla umgänge, öppna ytor där barn kan leka eller för hundmöten.

Öppet och utsikt: Parken har flera öppna gräsytor. I norr och öster om parken finns det hög bebyggelse vilket hindrar utsikten.

Rofyllighet: Bilvägen och lekplatsen i närheten skapar en hög ljudvolym. Ljudbilden domineras av ljuden från bilvägen och lekplatsen vilket skapar en relativt hög ljudnivå i förhållande till övriga delar i Stadsparken.

Vildhet och natur: Parkrummet har flera vilt växande buskage samt några planteringar. Runt om en jordkällare i den västra delen av Observatorieparken finns en död gammal trädstam och vildvuxna buskar och marken är täckt av gamla löv och grenar.

Artrikedom och variation: Det finns flera olika perenner, lignoser och andra växter i Observatorieparken.

Min upplevelse av platsen, baserat på de observationer som gjorts utifrån Grahns parkkaraktärer är att parken känns avskild på grund av staket och häckar. Samtidigt som Observatorieparken till stor del är omgiven av hus upplever jag en viss känsla av rymd tack vare buskarna som ger känslan av att inte veta hur långt parken sträcker sig, parken kan fortsätta bakom buskagen eller så kan det finnas något helt annat där. De gamla och höga träden på platsen skapar ett sammanhängande krontak vilket även de bidrar till en känsla av rymd.

Parkkaraktären kultur och historia är tydligt närvarande i parken då det gamla observatoriet är i centrum för platsen. Runt omkring observatoriet märks det också att parken är från 1800-talet i den tidstypiska romantiska stilen, vilket förstärker känslan av historia ytterligare. Parken har flera ytor och bänkar som inbjuder till picknick, pratstunder och lek och känns därför som att den kan kategoriseras under social gemenskap. Även om platsen har vissa delar som upplevs som öppna gör den intilliggande bebyggelsen att utsikten begränsas och känslan är därför delvis öppenhet och utsikt då den omkringliggande bebyggelsen begränsar utsikten.

På grund av den något höga ljudnivån känns platsen inte rofylld, snarare tvärt om, då det tydligt märks att lekplatsen och vägarna runt om är välanvända. I vissa delar av parken dominerar vildhet och natur, kullarna känns som att de har blivit återtagna av naturen där det växer högt gräs och buskar. Även kring jordkällaren

upplever jag en stark känsla av vildhet och natur, där en gammal trädstam står kvar och buskarna omkring vuxit fritt. Det mer vildvuxna delarna av observatorieparken ger en starkare känsla av artrikedom. Med hjälp av de slingrande gångarna, höjdvariationer och stora buskage blir parken väldigt varierande. Figur 1 kan både vara exempel på vildhet och natur och artrikedom och variation. Det är sådana platser som skapar variation i observatorieparken.

Figur 5. Vildhet och natur, jordkällare, Observatorieparken

3.3. Solen och skuggans trädgård

Avskilt och skyddat: Området är visuellt avskilt från omgivningen på grund av markmaterialet och formspråket på platsen. Det finns inga stora buskage och få träd som ger skydd.

Känsla av rymd: Platsen är öppen men ändå relativt begränsad. Det är tydligt vart platsen börjar och slutar eftersom platsens markmaterial och växtlighet skiljer sig från det vid intilliggande delar av parken.

Kultur och historia: Platsen är fylld av kantiga perennplanteringar med ett fåtal träd. Markplattorna är stora och ser ut som skiffer. En gjutjärnsfontän från 1800-talet är placerad i södra hörnet av solen och skuggans trädgård.

Social gemenskap: Solen och skuggans trädgård har flera bänkar och sittplatser. Bänkarna är placerade i låg vegetation med få kringliggande träd.

Öppet och utsikt: Platsen är öppen och ger god utsikt åt nordväst samt sydöst mot lekplatsen i parken. Norrut finns det byggnader och träd som begränsar utsikten och åt syd reser sig vallen som också blockerar utsikten.

Rofylldhet: Flera hårdgjorda gångar kantar platsen och i närheten ligger lekplatsen.

Vildhet och natur: Platsen har ett kantigt formspråk med hårdgjorda gångar och en gjutjärnsfontänen.

Artrikedom och variation: Det finns flera olika typer av perenner i rabatterna och även olika lignoser. Omkring rabatterna går stengångarna och bortsett från planteringarna är markytan på platsen hårdgjord.

Solen och skuggans trädgård kändes för mig avgränsad utan att kännas avskild. På grund av att markmaterial och växtlighet är så olika de angränsade platserna märker man tydligt var området börjar och slutar men eftersom växtligheten är låg och saknar skyddande buskage känns platsen ändå inte avskild. Däremot är känslan av rymd en av platsens mest framträdande parkkaraktär, min upplevelse är däremot att det, i det här fallet, inte enbart är positivt: öppenheten kombinerat med avsaknaden av skydd ger ett utsatt läge. Över lag känns platsen väldigt modern i sin utformning, rabatterna är kantiga och stora stenplattor täcker marken.

Fontänen ger en viss känsla av historia till platsen, men inte tillräckligt för att solen och skuggans trädgård ska uppfylla karaktären som är kultur och historia. De många sittplatserna är utspridda i området och möjliggör möten samtidigt som platsen som helhet känns oskyddad. Det har därför en negativ påverkan på området som mötesplats. Parkkaraktären öppet och utsikt stämmer väl överens med min upplevelse av platsen. Den låga vegetationen bidrar till känslan av öppenhet och utsikten är god åt nordväst och sydöst. Trots byggnader och vallen, som i viss mån hindrar utsikten, är avståndet tillräckligt stort för att öppet och utsikt trots det känns som den dominerande karaktären på platsen.

På grund av närheten till lekplatsen känns platsen inte särskilt rofylld och det hårda underlaget förstärker känslan ytterligare. Solen och skuggans trädgård har

är tydligt planerad och växtligheten utanför rabatterna är begränsad vilket inte stämmer överens med vildhet och natur. Det kantiga formspråket, både på området som helhet och även alla planteringar, gör att variationen inte upplevs som särskilt stor under tiden för studien, trots de många perennerna i rabatterna.

Figur 6. Öppet och utsikt, Solen och skuggans trädgård

3.4. Nordisk djungel

Avskilt och skyddat: Två av de större gångvägarna leder in och förbi platsen. den känns som en naturlig del av resten av parken. I området finns stora buskage samt en kulle som är omringad av träd och buskar.

Känsla av rymd: På platsen har man utsikt över en damm.

Kultur och historia: Nordisk djungel är den senaste anlagda platsen i Stadsparken. Trapporna är kantade av natursten och stigarna imiterar de i en skog.

Social gemenskap: Platsen har många bänkar och sittplatser.

Öppet och utsikt: Vid bryggorna är kan man se ut över dammen och även andra delar av Stadsparken. Den södra delen av området omges av träd på alla sidor och i söder finns kullen och stora buskage.

Rofylldhet: Den södra sidan omges av träd och buskar men har även några perennplanteringarna och träspänger. I den norra delen finns vattenfallet, bryggorna och dammen.

Artrikedom och variation: Området innehåller många olika typer av både perenner och lignoser. Platsen har flera höjdskillnader, både på grund av kullen mitt i området och i växtligheten.

Nordisk djungel känns inte särskilt avskild då två av de större gångvägarna leder in och förbi platsen och ger en naturlig övergång till resten av parken. De stora buskagen på platsen gör så att den ändå känns skyddad. På kullen är den parkkaraktären som mest framträdande då den är omringad av lummiga träd och buskage. Platsen har även en känsla av rymd, som framför allt beror på utsikten över dammen. Känslan av rymd förändras genom platsen; vid platsens södra ingång är känslan av rymd begränsad men är desto större i den norra delen där dammen blir synlig. Trots att platsen är nyanlagd ger den ändå en känsla av kultur och historia, en blandning mellan det nya och det gamla. Känslan av kultur och historia fås främst av de 'skogslika' stigarna och trapporna kantade av natursten.

Det finns mycket plats för social gemenskap i Nordisk djungel, många bänkar och sittplatser för stilla umgänge. Den här karaktären har en stor åverkan på platsen och det känns som att den lämpar sig väldigt bra för umgänge. I den norra delen av nordisk djungel känns parkkaraktären öppen och utsikt tydlig. Med start från kullen i mitten av området och nere vid bryggorna är parkkaraktären som starkast. I den södra delen av området är parkkaraktären inte lika stark. Där finns det träd på alla sidor och i söder finns kullen och de stora buskagen, vilket gör så att parkkaraktären öppet och utsikt är mindre stark här jämfört med den norra delen av nordisk djungel.

Rofylldhet är en av parkkaraktärerna som tydligast präglar platsen. Både den södra sidan med perenn planteringarna och träspänger samt den norra med vattenfallet, bryggorna och dammen. På den norra sidan bidrar det porlande och kluckande vattnet starkt till känslan av rofylldhet. Den södra sidan får, under tiden för studien, sin rofylldhet från de vintergröna träden och buskarna på kullen. De gör platsen lummig och bidrar till att ytterligare förstärka upplevelsen av platsen som rofylld. Nordisk djungel är hem till många olika typer av perenner och lignoser. Variationen i växtligheten ger känslan av att det även finns en stor variation i djur och insektlivet på platsen. Även områden inom Nordisk djungel känns varierade. Från det öppna och låga vid bryggan, till höjden och de stora

buskagen ovanför, och åter till den lägre växtligheten på andra sidan kullen som mestadels består av perenner.

Figur 7. Avskilt och skyddat, uppe på kulle, Nordisk djungel

3.5. Alternativ uppdelning av parken

Se *figur 8* för alternativ uppdelning av parken. Utifrån resultatet som visar vilka parkkaraktärer som finns vart i stadsparken går det att göra en alternativ uppdelning av stadsparken utifrån karaktärerna. De olika områden bildas av de parkkaraktärer som går in i och liknar varandra.

Område 1 innehåller till stor del karaktären känsla av rymd, men där finns även social gemenskap och en del artrikedom och variation. Den delen skulle kunna kallas "Fältet"

Område 2 innehåller fler parkkaraktärer men där den mest framträdande är kultur och historia, inom det området ligger det gamla observatoriet, som bidrar mycket till karaktären kultur och historia. På grund av det så passar namnet Observatorieparken bra och det området skulle kunna behålla namnet men få lite utökade gränser.

Område 3 innehåller mest öppet och utsikt men även lite vildhet och natur och skulle därför kunna heta "Öppna trädgården", på grund av planteringarna som finns där.

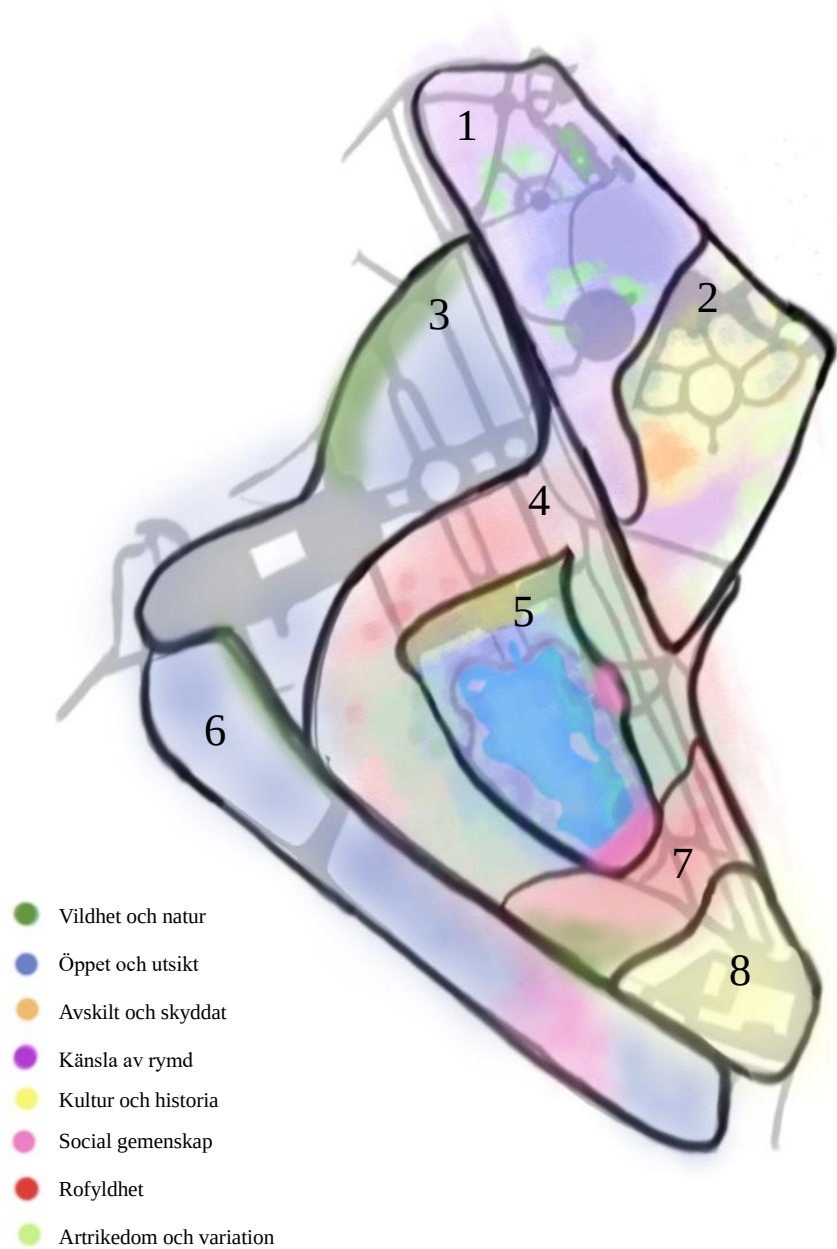
Område 4 ligger intill dammen och här är karaktären rofylldhet mest framträdande, men platsen innehåller också artrikedom och variation. Namnet här skulle kunna vara 'Rofyllda allén', då platsen kantas av träd på båda sidor.

Område 5 är omgivningen direkt vid dammen och här finns karaktärerna rofylldhet, känsla av rymd, social gemenskap såväl som kultur och historia, då dammen är det mest framträdande på platsen så skulle området kunna kallas för 'Dammen'.

Område 6 består nästan enbart av öppet och utsikt men även en del social gemenskap. Då landskapet består av gräsbeklädda kullar där utsikten är god kan platsen kallas för 'Utsikten'.

Område 7 består till störst del av karaktärerna rofylldhet samt artrikedom och variation, platsen skulle kunna kallas för 'Rofyllda dungen'.

Område 8 består av kultur och historia, inom området finns det gamla mejeriet och platsen skulle därför kunna kallas för 'Mejeriparken'.

Figur 8. Alternativ uppdelning av Stadsparken

4. Diskussion

4.1. Metod

Studien har tagit fram exempel på hur parkkaraktärerna kan se ut i verkligheten vilket var ett av målen med undersökningen, platsbesök har därmed varit en framgångsrik metod för att uppnå syftet. Däremot har metoden inte lett fram till några allmängiltiga slutsatser för hur en parkkaraktär ser ut, då det har visat sig variera stort beroende på plats. Undersökningen var kvalitativ och fokuserade på en park, uppdelad i olika områden. För att få ett mer generellt resultat hade i stället en kvantitativ studie kunnat göras genom att utöka platsbesöken till andra städer och parker.

Eftersom studien är baserad på fem platsbesök är det möjligt att kvalitéter som återfinns i parken uteblivit från resultatet. För att få en mer rättvisande bild hade studien kunnat göras om med utökad tid att spendera i varje område. Grahns parkkaraktärer var det verktyg som användes för att utvärdera kvalitéterna och därför bedömdes skateparken utifrån grönområdets standard. Ytterligare en modell hade kunnat användas för att göra en korrekt analys av området som speglar de verkliga värdena i skateparken men eftersom studiens syfte var att undersöka Grahns modell utvärderades skateparken utifrån parkkaraktärerna då den är en del av stadsparken.

4.2. Parkkaraktärerna i stadsparken

Resultatet visar att alla delarna av stadsparken har flera av Grahns parkkaraktärer (Berggren-Bärring A, Grahn P, 1995). Karaktärerna kan på olika platser och i olika sammanhang, ge skilda upplevelser. Ett exempel är parkkaraktären öppet och utsikt. När det blir för mycket av den eller om den kombineras med en låg vegetation, som i solen och skuggans trädgård, så kan öppet och utsikt i stället bli till en känsla av utsatthet. Vilket inte är fallet i andra delar av stadsparken, däribland nordisk djungel, som också hade inslag av öppet och utsikt. Där är parkkaraktären kombinerad med högre växtlighet och kullen med vattenfallet som ger skydd från till exempel väder och vind. När det finns en känsla av att vara skyddad och trygg så upplevs öppet och utsikt på ett positivt sätt, till skillnad från när det finns en känsla av utsatthet, då förstärker karaktären öppet och utsikt utsattheten. Även känsla av rymd är en parkkaraktär som kan skapas på olika sätt. I Observatorieparken skapas en känsla av rymd med hjälp av

buskagen och kullarna. Buskagen och kullarna gör så att man inte ser vad som kommer bakom nästa hörn, vilket innebär att det inte går att se vart parken slutar, det kan vara bakom buskaget eller så fortsätter parken ännu längre, det skapar en känsla av rymd. I Nordisk djungel så skapas en känsla av rymd på ett mer klassiskt sätt, en stor öppen yta i form av en damm som känns väl integrerad med platsen.

Ytterligare en observation som går att utläsa från resultatet var att uppkomsten av en parkkaraktär kan variera, trots att karaktären är samma kan den ta olika form. I Stadsparken finns flera exempel på parkkaraktären avskilt och skyddat, bland annat i Observatorieparken som är fysisk avgränsad från resterande parken med staket och bok-häckar samt i Solen och skuggans trädgård som är mer visuellt avgränsad. Där är det i stället de rektangulära planteringsytorna och markmaterialet som gör så att området gränsas av från resten av parken. Eftersom det är avgränsat med hjälp av formspråk och markmaterial så blir platsen tydligt avgränsad gentemot övriga delar av Stadsparken.

Eftersom upplevelsen av en karaktär, och källan till karaktären, kan variera i så hög utsträckning är det svårt att beskriva parkkaraktärerna och ge konkreta exempel på hur en karaktär generellt ser ut. Det som går att beskriva är därför känslan av platsen men även känslan för en plats varierar beroende på individ, ett exempel från Stadsparken är skateparken som skulle kunna beskrivas med karaktären social gemenskap. Skateparken är en samlingspunkt för människor som är intresserade av skateboardåkning och troligtvis upplever de individerna att området präglas av social gemenskap. För någon som inte är en del av den kulturen är känslan av social gemenskap antagligen inte lika framträdande.

Dammen är en väldigt viktig del av stadsparken, den ligger väldigt centralt i parken och förstärker nästan alla parkkaraktärer. Dammen och området runt omkring är hem till många djur och fåglar vilket bidrar till känslan av vildhet och natur samt artrikedom och variation. Dammen ökar också känslan av rymd genom dess storlek och luftrummet över vattnet. De små skyddade vikarna, där det i vissa fall finns bänkar utplacerade, förstärker känslan av social gemenskap och upplevelsen är att det är ett perfekt ställe att sitta och lyssna på vattnets kluckande tillsammans med en vän. Dessa platser blir nästan automatiskt också väldigt rofyllda, att vara ute i naturen och se ut över vattnet står i stark kontrast till Lunds centrum som bara är en liten bit bort, vilket gör känslan av rofylldhet desto tydligare. Dammen bidrar dessutom till karaktären öppet och utsikt. Även karaktären kultur och historia finns vid dammen, då man kan se små anlagda vattenfall och själva dammen i sig bidrar till den karaktären. Alltså bidrar dammen väldigt starkt till parken då den kombinerat med närliggande växtlighet tillför sex av de åtta parkkaraktärerna till området kring dammen. Att inslag, likt dammen, kan påverka och ge upphov till så många parkkaraktärer försvårar möjligheten att kategorisera ett område utifrån endast en parkkaraktär.

En annan observation som framkom från studien var att en parkkaraktär kan påverka en annan. Tydligast var det i Observatorieparken, där karaktärerna kultur och historia och vildhet och natur samexisterar; den ena karaktären skulle inte vara lika framträdande utan den andra. Anledningen till det kan vara att kultur och historia hand i hand med vildhet och natur i den här typen av park. Eftersom växtligheten i romantiska parker tillåts att växa relativt fritt har de i viss mån behållit sin naturliga utbredning, man kan se på träden och växterna att de har

funnits där länge vilket. Den utbredningen som har skett över en längre ger därför både känsla av historia och vildhet och natur.

4.3. Alternativ uppdelning

I figur 2 visar en uppdelning av stadsparken som baseras på parkkaraktärerna, utifrån resultaten. Däremot finns vissa problem med den alternativa indelningen, bland annat eftersom upplevelser och känslor är individuella, det finns ingen tydlig indelning som alla skulle vara överens om.

Ytterligare ett problem är gränsdragningen. Resultaten visar att det ofta finns fler karaktärer på samma plats och att de många gånger är sammanvävda, antingen genom att de förstärker en annan karaktär eller att de är beroende av en annan karaktär. Ett alternativ är att ta hänsyn till de olika karaktärernas påverkan på varandra vid en ny uppdelning, vilket också har gjorts i figur 2. Det innebär att karaktärer som förstärker eller liknar varandra kan ingå i ett område, snarare än att uppdelningen helt utgår från att en karaktär är ett område. Forsknings rapporten 'Forest design for mental health promotion— Using perceived sensory dimensions to elicit restorative responses' kom fram till att de viktigaste karaktärerna för människans välmående är artrikedom och variation, rofylldhet samt avskilt och skyddat (Karlsson Stigdotter, U. et.al. 2017). Det innebär att område sju, som till stora delar består av området Nordisk djungel, är den plats i Stadsparken som gör bäst för människans hälsa.

4.4. Parkkaraktärerna som verktyg

Som nämnt tidigare var skateparken särskilt svår att bedöma utifrån parkkaraktärerna, då de har utvecklats för att bedöma grönområden, övriga delar av parken var något enklare att klassificera då de bättre stämde överens med Grahn's tänkta användningsområden (Berggren-Bärring A, Grahn P, 1995). Resterande delar av parken gick också att beskriva med parkkaraktärerna och under studiens gång uppstod ingen tydlig känsla som inte tillhörde någon parkkaraktär.

Något som går att utläsa utifrån resultatet var att många av parkkaraktärerna går in i varandra, och i flera fall fungerade de som komplement till andra karaktärer, vilket skapar en otydlighet kring var en parkkaraktär börjar och en annan slutar. Det tar även Jonathan Stoltz och Patrick Grahn upp i deras artikel om parkkaraktärernas förhållande till varandra (Stoltz J, Grahn P, 2021). I diagrammet som Stoltz och Grahn har skapat går det att utläsa att exempelvis rofylldhet samt vildhet och natur går in i varandra; vilket syns både i upplevelsekartan *fig 1* i resultatet och senare även i alternativ indelning av parken i *fig 8* i resultatet. Deras diagram visar även att karaktärerna känsla av rymd och avskilt och skyddat är långt ifrån varandra, vilket går att jämföra med resultaten

från Observatorieparken där de båda karaktärerna istället existera tillsammans då båda skapas av växtligheten på plats. Parkkaraktärerna skapades dessutom av olika element och inslag på olika platser. Till exempel skapades karaktären rofylldhet ofta av det lite vildvuxna tillskillnad från i uppsatsen ” En studie om vilken vägledning parkkaraktärerna kan ge vid gestaltning av grönområden” där den istället skapades av att platsen gav ett städat intryck (Brännström, 2010). Det skulle kunna bero på att det är två olika typer av grönområden som karaktärerna appliceras på men det skulle också kunna vara att det finns en stor variation inom karaktärerna oavsett vilken typ av grönområde som de används och appliceras på. För den här studien av hur parkkaraktärerna ser ut i verkligheten innebär det att ingen generell slutsats kan nås, ens för det avgränsade området som är Lunds stadspark. Det finns alltså ingen tydlig bild av hur en viss parkkaraktär ser ut eller ett bestämt objekt som alltid ingår i en viss karaktär. Hade studien istället utgått från en annan typ av verktyg för att beskriva grönområden hade resultat nog sett annorlunda ut. Exempelvis hade Rachel och Stevens Kaplans teorier och beskrivning av grönområden, som utgår från komplexitet, sammanhållning, läsbarhet och mystik, troligtvis påverkat resultatet. Dels så hade de olika områdena i den alternativa uppdelningen blivit färre och större än vad de blev med Patrik Grahns parkkaraktärer och dessutom hade tolkningen av Lunds stadspark troligtvis sett helt annorlunda ut. Det nuvarande resultatet har flera exempel på saker och omständigheter som skapar en viss parkkaraktär. Även om vildhet och natur till viss del kan kännas abstrakt finns ändå några gemensamma nämnare som hör till karaktären. ”Mystik” å andra sidan, är mer av en upplevelse, vilket gör att Kaplan & Kaplans modell bygger ännu mer på känslor och därmed blir svårare att precisera. Modellen har inte heller lika många kategorier som Grahns parkkaraktärer. Om Kaplan & Kaplans modell hade används i studien är det möjligt att alla upplevelser och känslor inte skulle representerats och beskrivits, vilket var nödvändigt för den här uppsatsen som byggde på att förklara och förstå upplevelsevärden i parker.

4.5. Förslag till fortsatt forskning

Parkkaraktärerna är inte heltäckande. Att utveckla och addera kvalitéer i samband med att grönområden förändras i utformning skulle kunna vara ett fortsatt område att forska vidare på. Även tydligare riktlinjer för hur en park, enligt Grahns parkkaraktärer, bör se ut är ett ämne som skulle kunna tillföra kunskap vid anläggning av parker i framtiden.

5. Slutsats

Flera exempel på hur parkkaraktärerna ser ut i Lunds stadspark ges i resultatet, dock varierar karaktärerna stort, även inom området. Eftersom parkkaraktärerna kan se olika ut och upplevelsen kan vara annorlunda beroende på platsen så är parkkaraktärerna svåra att definiera generellt, utöver känslan. Det finns inte heller konkreta exempel på något som alltid tillför en viss kvalité till en park.

Eftersom parkkaraktärerna kan vara svåra att särskilja och ofta förstärker varandra är en uppdelning strikt baserad på karaktärerna inte att föredra. I stället kan en alternativ omflyttning av gränserna ses i figur 1, där alla aspekter av vad som skapar en karaktär, till exempel andra karaktärer, påverkat områdets utformning. Över lag är Grahns parkkaraktärer ett bra verktyg för att beskriva grönområden och spegla de upplevelser och kvalitéer som återfinns i parker.

Referenser

Tryckta källor

Berggren-Bärring, A.-M. & Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen*. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp & Ultuna. Rapport 95:3

Grahn, P. 1991. *Utveckla parkerna*. Gröna fakta A3 6/1991.

Grahn, P. 2005. *Om trädgårdsterapi och terapeutiska trädgårdar*. I Johansson, M., Küller, M. *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur. S. 245–262.

Grahn, P., Ottosson, Å. 2010. *Trädgårdsterapi - Alnarpsmetoden: Att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning*. Stockholm: Bonnier Existens.

Kaplan, R. Kaplan, S. Ryan, R.L. (1998). *With people in mind design and management of everyday nature*. Washington, D.C: Island Press.

Özgüner, H., Kendler, A.D. 2006. *Public attitudes towards naturalistic versus designed landscapes in the city of Sheffield UK*. *Landscape and Urban Planning* 74. S. 139–157.

Elektroniska källor

André, A., André, I. *Observatorieparken*. 2019.
<https://kulturportallund.se/observatorieparken/> [2022-01-25]

Ballew, M.T., Omoto, A.M. 2018. *Absorption: how nature experiences promote awe and other positive emotions*. *Ecopsychology* volume: 10. Issue 1: March 1.
<https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/eco.2017.0044> [2022-03-08]

Bengtsson, A., Oher, N., Åshage, A., Lavesson, L., Grahn, P. 2018. *Evidensbaserad design av utemiljö i vårdsammanhang*. Sveriges lantbruksuniversitet. Rapport 2018:7.

https://pub.epsilon.slu.se/15686/11/bengtsson_a_et_al_181008.pdf [2022-01-25]

Brännström, C. 2010. *En studie om vilken vägledning parkkaraktärerna kan ge vid gestaltning av grönområden.*

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/24041/gupea_2077_24041_1.pdf;jsessionid=BAC978735B87000F2F02ADE3131FD9F6?sequence=1 [2022-04-24]

Engström, Louise. 2018. *Stress*. 1177. <https://www.1177.se/liv--halsa/stresshantering-och-somn/stress/> [2022-04-04]

Jensfelt, A. 2019. *SLU-professor kämpar vidare för gröna värden*. Arkitekten. <https://arkitekten.se/nyheter/patrik-grahn-kampar-vidare-for-grona-varden/> [2022-04-24]

Karlsson Stigdotter, U. Sola Corazon, S. Sidenius, U. Dahl Refshauge, A. Grahn, P. 2017. *Forest design for mental health promotion — Using perceived sensory dimensions to elicit restorative responses*
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204616302663?via%3Dihub> [2022-04-04]

Lindström, M. 2007. *Landskapets upplevelsevärden – vilka är de och var finns de?* Boverket.

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2007/landskapet_upplevelsevarden.pdf [2022-03-06]

Li, Qing. 2010. *Effect of forest bathing trips on human immune function*. Environ Health Prev Med. 15:9–17.

<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/cnv/naturvagledning/naturvagledning-inom-olika-amnen/natur-och-halsa/qing-li--effects-of-forest-bathing-trips-on-human-immune-function.pdf> [2022-03-10]

Lunds kommun. 2022a. *Mål: biologisk mångfald och ekosystemtjänster*. <https://lund.se/kommun-och-politik/hallbara-lund/ekologisk-hallbarhet/mal-biologisk-mangfald> [2022-03-01]

Lunds kommun. 2022b. *Parker*. <https://lund.se/uppleva-och-gora/natur-lekplatser-och-parker/parker> [2022-03-01]

Lunds kommun. 2022c. *Stadsparken*. <https://lund.se/uppleva-och-gora/natur-lekplatser-och-parker/parker/stadsparken> [2022-01-25]

Nordh, H. 2006. *Parkkaraktärer- ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden*.

https://stud.epsilon.slu.se/11067/22/nordh_h_171002.pdf [2022-01-25]

Statistiska centralbyrån, SCB. 2015. *Grönytor och grönområden i tätorter 2015*.
https://www.scb.se/contentassets/e2ef67822f8043549f1554b4f7759bb7/mi0805_2015a01_br_miftbr1901.pdf [2022-03-07]

Stoltz, J., Grahn, P. 2021. *Perceived sensory dimensions: An evidence-based approach to greenspace aesthetics*. Urban Forestry & Urban Greening.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866721000145?via%3Dihub> [2022-04-04]